

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СПОРТУ

УДК 378.147:796 011

Єфіменко П. Б.

Харківська державна академія фізичної культури

Домінуючі мотиви майбутніх реабілітологів при вивченні дисципліни «Лікувальний масаж»

Анотація. Мета: виявлення найбільш значимих домінуючих мотивів навчання при вивченні дисципліни «Лікувальний масаж» студентами напряму підготовки «Здоров'я людини» Харківської державної академії фізичної культури. **Матеріал і методи:** мотивація студентів майбутніх реабілітологів до вивчення дисципліни «Лікувальний масаж» визначалась за допомогою анкетувань, проведених на початку та наприкінці проведення практичних занять у межах ділової гри. Було сформовано дві підгрупи з академічної групи спеціалізації «Фізична реабілітація». **Результати:** виявлено обмежений рівень інтересу студентів до занять з дисципліни «Лікувальний масаж» та необхідність підвищення інтересу до оволодіння цією дисципліною. **Висновки:** зафіксовано позитивний вплив запропонованої методики на рівень інтересів, цінностей та мотивів щодо вивчення дисципліни «Лікувальний масаж».

Ключові слова: домінуючі мотиви, лікувальний масаж, реабілітологи, мотивація студентів, ділова гра.

Вступ. Лікувальний масаж є ефективною процедурою як у самостійному застосуванні, так і у комплексі з іншими засобами фізичної реабілітації. Його ефективна дія розповсюджується на різні патологічні стани організму людини.

Враховуючи ситуацію в країні, коли у спеціалізованих лікувальних закладах збільшується кількість надходження поранених бійців, стає актуальним таке питання, як уміння надання домедичної допомоги в умовах бойових дій [1]. Але не менш актуальним остається питання проведення їх фізичної реабілітації після проведення певних лікувальних заходів. У цьому напрямі різні методики лікувального масажу в комплексі з іншими засобами фізичної реабілітації дозволяють значно скоротити процес поновлення втраченої функції організму людини після проведеного лікування [2].

Незважаючи на значну ефективність дії масажної процедури на організм людини, останнім часом поступово знижується сприяння значущості реабілітологів у лікувальних закладах. Так, посаду масажиста реорганізовано у посаду медичної сестри з масажу, а інструктора лікувальної фізичної культури з вищою освітою – у посаду медичної сестри з ЛФК, з відповідним посадовим окладом середньої ланки. У той же час у різноманітних СПА-салонах та приватних спеціалізованих центрах оздоровчої спрямованості такі фахівці мають значно вищий фаховий статус і відповідну заробітну плату. Подібне становище поступово переорієнтовує зацікавленість студентів не на користь вивчення лікувального масажу, а на оволодіння іншими, простішими і в той же час високооплачуваними видами масажу.

Навчання студентів, майбутніх бакалаврів напряму підготовки «Здоров'я людини» є відповідальним процесом підготовки фахівців, чия професійна діяльність пов'язана зі здоров'ям людей, з якими їм належить працювати [3; 8]. Але, як показує практика підготовки спеціалістів цього напряму, не всі студенти однаково відносяться до навчання. Певна частина з них навчається сумлінно, певна – відвідує заняття суто формально. На жаль, серед них є й такі, які не

регулярно відвідують заняття. Адміністративні заходи найчастіше за все поповнюють кількість тих, хто відвідує академічні заняття, формально.

Останнім часом у ВНЗ особливої актуальності набули питання підвищення мотивації студентів до навчання. Ця проблема активно розробляється як у вітчизняній, так і в зарубіжній педагогіці, присвяченій дослідженню питань мотивації навчання [4; 6; 7]. Автори виділяють мотивацію внутрішню та зовнішню, які, у свою чергу, поділяються на позитивну та негативну. Серед мотивів навчальної діяльності студентів найчастіше виділяються такі: соціальні, пізнавальні та комунікативні. Вони розгортаються на різних рівнях усвідомленості і відрізняються великою різноманітністю. Серед них є позитивні й негативні, постійні й тимчасові, провідні і залежні, активні і пасивні [5; 7].

Не менш важливими є ціннісні мотиви, що впливають на бажання займатись тією або іншою професійною діяльністю.

Ціннісні орієнтації, що входять до мотиваційної сфери, зумовлюють значення і сенс інтегрованих знань, умінь і навичок у навчальній і професійній діяльності як однієї з основ розвитку суспільства і особистості, співвідношення життєвих спрямувань особистості з загальнолюдськими цінностями. Необхідно зазначити, що в процесі формування ставлення до здоров'я оточуючих людей як до цінності відбувається й розвиток інтелектуальних почуттів, тобто емоційного ставлення до процесу пізнання, естетичних почуттів, які посилюють інтелектуальні, виявляються у найрізноманітніших переживаннях.

Усе це наводить на те, що аналіз мотиваційної сфери особистості студентів ХДАФК при викладанні дисципліни «Лікувальний масаж» є одним з нагальних і відповідальних завдань викладача. Цю проблему необхідно розглядати як загальну переорієнтацію в цінностях і оцінках сучасного суспільства відносно життя і здоров'я людини. З'ясувати мотиваційну сферу студентів не легко, оскільки вони не завжди готові бути відвертими з викладачами щодо причин, які спонукають їх до навчання.

Мета дослідження: виявлення найбільш значимих домінуючих мотивів навчання при вивченні дисципліни «Лікувальний масаж» студентами 4 курсу спеціальності «Фізична реабілітація» Харківської де-

[dx.doi.org/10.15391/sns.v.2015-2.016](https://doi.org/10.15391/sns.v.2015-2.016)

© ЄФІМЕНКО П. Б. 2015

**Сформованість мотивів майбутніх реабілітологів до вивчення дисципліни
«Лікувальний масаж» (%)**

Види мотивів		Відповіді на питання стосовно мотиваційної сфери до вивчення дисципліни «Лікувальний масаж»							
		I група				II група			
		1 опит		2 опит		1 опит		2 опит	
		так	б/в	так	б/в	так	б/в	так	б/в
I	Ціннісні мотиви								
	1. Бачення масажу як засобу бути корисним людям у відновленні їх здоров'я	48	52	74	26	47	53	58	42
	2. Сприяння курсу «Лікувальний масаж» бажанню самоствердитися й формувати ціннісне відношення до людей та їх здоров'я	54	48	82	18	53	47	65	35
II	Професійно-пізнавальні мотиви								
	3. Пізнати суть дисципліни «Лікувальний масаж» і вивчити можливості його впливу на організм людини?	67	33	75	25	65	35	70	30
	4. Можливість бути гарним реабілітологом, маючи мінімум знань з дисципліни «Лікувальний масаж»?	37	63	22	78	37	63	31	79
III	Соціальний мотив								
	5. Бачити лікувальний масаж як рід своєї майбутньої фахової діяльності з метою отримання заробітної плати фахівця високого рівня.	55	45	60	40	56	44	64	36

ржавної академії фізичної культури (ХДАФК).

Для досягнення мети поставлено такі **завдання**:

1. Визначити домінуючі мотиви майбутніх реабілітологів при вивченні дисципліни «Лікувальний масаж».

2. Виявити можливі шляхи формування мотивації майбутніх реабілітологів до занять лікувальним масажем.

Матеріал і методи дослідження. Наше дослідження спрямовано на виявлення переваги ціннісних, професійно-пізнавальних та соціальних мотивів. Для цього було проведено анонімне анкетування й аналіз його результатів щодо наявності та кількості домінуючих мотивів до вивчення дисципліни «Лікувальний масаж». Для цього студентам IV курсу спеціалізації «Фізична реабілітація» ХДАФК на початку навчального року було роздано анкети-опитувальники, де їм ставилось завданням відповісти на питання відносно їх ставлення до дисципліни «Лікувальний масаж»:

1. Чи бачите Ви дисципліну «Лікувальний масаж» як один із засобів бути корисним людям у відновленні їх здоров'я?

2. Чи сприяє курс «Лікувальний масаж» Вашому бажанню самоствердитися, як особистість фахівця, спроможного формувати ціннісне відношення до людей та їх здоров'я.

3. Чи цікаво Вам пізнати суть дисципліни лікувальний масаж і вивчити можливості його впливу на організм людини?

4. Чи можна бути гарним реабілітологом, маючи мінімум знань з дисципліни «Лікувальний масаж»?

5. Чи бачите Ви у дисципліні «Лікувальний масаж» рід своєї майбутньої фахової діяльності з метою отримання матеріальної винагороди?

Відповіді на 1 і 2 питання відносились до ціннісної мотивації, на 3 і 4 – до професійно-пізнавальної, на 5 – до соціальної. Для повної відвертості відповідей студентам пропонувалося відзначити тільки позитивні, а негативні оставляти без уваги.

Результати дослідження та їх обговорення.

Дисципліну «Лікувальний масаж» ці студенти вивчали у VII навчальному семестрі. Лекції було прочитано згідно з робочою програмою. Практичні заняття проводились у двох підгрупах у формі ділових ігор, де відповідно до поточної умовної ситуації розбирались диференційовані методики проведення лікувального масажу з подальшим опрацюванням їх один на одному [3]. При цьому студенти першої підгрупи були мотивовані на роботу з умовними хворими людьми, що мають поранення або пошкодження, отримані під час участі у бойових діях та при роботі у надзвичайних ситуаціях. Зі студентами іншої навчальної групи практичні заняття проводились у межах ділової гри за звичайною тематикою побутових або виробничих причин отримання патологічного стану.

Наприкінці семестру було проведено повторне анкетування студентів обох груп. Аналіз проведеного анкетування наведено у таблиці.

Аналізуючи результати відповідей студентів, при виявленні домінуючих мотивів при вивченні дисципліни «Лікувальний масаж» було отримано такі результати. При першому опитуванні на всі питання студенти обох груп дали приблизно однаково кількість позитивних відповідей з різницею у 1%, 2%.

При другому опитуванні стосовно ціннісної мотивації, на перше питання про бачення масажу як засобу бути корисним людям у відновленні їх здоров'я, студенти першої підгрупи дали на 26% позитивних від-

повідей більше, а другої – на 11%. На друге питання стосовно сприйняття цієї дисципліни бажання формувати ціннісне відношення до людей та їх здоров'я, позитивних відповідей студенти 1 підгрупи дали на 28% більше, а другої – на 12%.

Стосовно професійно-пізнавальної мотивації, на третє питання про інтерес пізнання можливостей даної дисципліни позитивних відповідей у студентів першої підгрупи було на 8% більше, у той час як у другій – на 5%. На четверте питання про можливість бути фахівцем з лікувального масажу, маючи мінімум знань позитивних відповідей, у першій підгрупі було на 15% менше, у другій – менше на 6%.

Соціальний мотив, представлений одним питанням про лікувальний масаж як засіб отримання високої заробітної плати, позитивних відповідей у першій підгрупі було більше на 5%, а у другій – на 8%.

Висновки:

1. Враховуючи дані проведеного опитування студентів, майбутніх реабілітологів, стосовно їх мотиваційної сфери відносно опанування дисципліною «Лікувальний масаж», можна відзначити, що значно зросли ціннісні мотиви майбутніх фахівців першої підгрупи, орієнтованої на роботу з постраждалими

під час бойових дій та при надзвичайних ситуаціях. Це сприяло підвищенню значення професійно-пізнавальної мотивації. На цьому фоні зростання соціального мотиву незначне. У другій групі, орієнтованій на роботу із звичайним контингентом хворих людей, всі показники, крім соціального, мають незначне зростання.

2. Засобом здійснення формування мотивів, необхідних для успішного опанування обраним фахом, є ділова гра з обов'язковим виховним компонентом, де майбутні реабілітологи діють у межах певної, встановленої викладачем цілеспрямованої умовної ситуації, яка повинна відбивати інтереси суспільства.

3. Провідним чинником формування позитивного відношення до опанування майбутньою спеціальністю реабілітолога і, зокрема, дисципліною «Лікувальний масаж» є стійка громадянська позиція майбутніх фахівців і їх патріотичне ставлення до своєї держави.

Перспективи подальших досліджень у даному напрямі будуть спрямовані на виявлення у студентів домінуючих мотивів при вивченні дисципліни «Спортивний масаж».

Список використаної літератури:

1. Домедична допомога в умовах бойових дій : Методичний посібник / [В. Д. Юрченко, В. О. Крилюк, А. А. Гудима та ін.]. – К. : Середняк Т. К., 2014. – 80 с.
2. Єфіменко П. Б. Диференційований підхід до масажу хворих на остеохондроз попереково-крижового відділу хребта / П. Б. Єфіменко // Слобожанський науково-спортивний вісник. – Харків : ХДАФК, 2013. – № 3(36). – С. 115–118.
3. Єфіменко П. Б. Інноваційний підхід до навчального процесу при вивченні лікувального масажу майбутніми реабілітологами / П. Б. Єфіменко // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15. «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури» : Фізична культура і спорт / За ред. Г. М. Арзютова. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. – Випуск 3К2(57)15. – С. 123–126.
4. Захаріна Є. А. Формування мотивації до рухової активності у процесі фізичного виховання студентів вищих навчальних закладів : автореф. дис. на здобуття ступеня канд. наук з фізичного виховання та спорту : спец. 24.00.02 «Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення» / Є. А. Захаріна. – К. : 2008. – 22 с.
5. Ильин Е. П. Мотивация и мотивы / Е. П. Ильин. – СПб. : Питер, 2002. – 512 с.
6. Каніщева О. П. Мотиви та мотивація при викладанні дисципліни «Масаж» / О. П. Каніщева, П. Б. Єфіменко // Інноваційні напрями рекреації, фізичної реабілітації та здоров'я зберігаючих технологій : Сб. статей VI міжнародної наукової конференції, 28–29 листопада 2013 року. – Харків-Белгород-Красноярск : ХГАФК, 2013. – С. 113–116.
7. Маркова А. К. Формирование мотивации учения / А. К. Маркова, Т. А. Матис, А. Б. Орлов. – М. : Просвещение, 1990. – 192 с.
8. Руденко Р. Є. Дисципліна «Масаж» у процесі формування майбутнього фахівця з фізичного виховання та спорту / Р. Є. Руденко // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету ім. Т. Г. Шевченка. – Чернігів : ЧНПУ, 2013. – Вип 112, Т 2. – С. 242–244.

Стаття надійшла до редакції: 10.03.2015 р.
Опубліковано: 30.04.2015 р.

Аннотация. Єфіменко П. Б. Доминирующие ценностные мотивы будущих реабилитологов при изучении дисциплины «Лечебный массаж». **Цель:** выявление доминирующих мотивов при изучении дисциплины «Лечебный массаж» студентами направления подготовки «Здоровье человека» Харьковской государственной академии физической культуры. **Материал и методы:** мотивация студентов будущих реабилитологов при изучении дисциплины «Лечебный массаж» определялась анкетированием, в начале и в конце практических занятий проводимых в рамках деловой игры. Из академической группы специализации «Физическая реабилитация» были сформированы две подгруппы студентов. **Результаты:** выявлен ограниченный уровень их заинтересованности к занятиям дисциплиной «Лечебный массаж» и необходимость повышения интереса к её овладению. **Выводы:** отмечено позитивное влияние предложенной методики на уровень интересов, ценностей и мотивов относительно изучения дисциплины «Лечебный массаж».

Ключевые слова: доминирующие мотивы, лечебный массаж, реабилитологи, мотивация студентов, деловая игра.

Abstract. Iefimenko P. Dominant valued reasons of future rehabilitolgy experts while studying of discipline «massotherapy». **Purpose:** exposure of dominant reasons during studying of discipline «massotherapy» by the students of direction of specialize «Health of man» of Kharkov state academy of physical culture. **Material and Methods:** motivation of students of future rehabilitologists at the study of discipline «massotherapy» was determined by a questionnaire at the beginning and at the end of practical pursuit conducted within the framework of business game. Out of the academic group of specialization the «Physical rehabilitation» two sub-groups of students were formed. **Results:** the limited level of their personal interest is exposed to study the discipline of «massotherapy» and necessity to increase interest acquire its knowledge. **Conclusions:** positive influence of the offered method is revealed on the level of interests, values and reasons in relation to the study of discipline «massotherapy».

Keywords: dominant reasons, massotherapy, rehabilitologists, motivation of students, business game.

References:

1. Yurchenko V. D., Krilyuk V. O., Gudima A. A. at al. Domedichna dopomoga v umovakh boyovikh diy [Before Medical assistance in terms of fighting], Kyiv, 2014, 80 p. (ukr)

2. Iefimenko P. B. *Slobozans'kij nauk.-sport. visn. [Slobozhanskyi science and sport bulletin]*, Kharkiv, 2013, vol. 3(36), pp. 115–118. (ukr)
3. Iefimenko P. B. *Naukoviy chasopis Natsionalnogo pedagogichnogo universitetu imeni M. P. Dragomanova. Seriya vol. 15. «Naukovo-pedagogichni problemi fizichnoi kulturi» : Fizichna kultura i sport [Science magazine National Pedagogical University MPDragomanov. Series № 15. «Scientific and pedagogical problems of physical culture»: Physical Culture and Sports]*, Kyiv, 2015, Vol. 3K2(57)15, pp. 123–126. (ukr)
4. Zakharina E. A. *Formuvannya motivatsii do rukhovoi aktivnosti u protsesi fizichnogo vikhovannya studentiv vishchikh navchalnih zakladiv : avtoref. kand. nauk z fizichnogo vikhovannya ta sportu [Motivating them to motor activity during physical education university students :PhD thesis]*, Kyiv, 2008, 22 p. (ukr)
5. Ilin Ye. P. *Motivatsiya i motivy [Motivation and motives]*, Saint Petersburg, 2002, 512 p. (rus)
6. Kanishcheva O. P., Efimenko P. B. *Innovatsionnye napravleniya rekreatsii, fizicheskoy reabilitatsii i zdorovyeberegayushchikh tekhnologiy : Sb. statey VI mezhdunarodnoy nauchnoy konferentsii, 28–29 noyabrya 2013 goda [Innovative directions of recreation, physical rehabilitation and health-technology]*, Kharkov-Belgorod-Krasnoyarsk, 2013, pp. 113–116. (ukr)
7. Markova A. K., Matis T. A., Orlov A. B. *Formirovaniye motivatsii ucheniya [Formation of learning motivation]*, Moscow, 1990, 192 p. (rus)
8. Rudenko R. E. *Visnik Chernigivskogo natsionalnogo pedagogichnogo universitetu im. T. G. Shevchenka [Journal of T. G. Shevchenko Chernihiv National Pedagogical University]*, Chernigiv, 2013, vol. 112, iss. 2, pp. 242–244. (ukr)

Received: 10.03.2015.

Published: 30.04.2015.

Єфіменко Павло Богуславович: к. пед. н., доцент; Харківська державна академія фізичної культури: вул. Клочківська 99, г. Харків, 61058, Україна.

Ефименко Павел Богуславович: к. пед. н., доцент; Харьковская государственная академия физической культуры: ул. Клочковская 99, г. Харьков, 61058, Украина.

Pavlo Iefimenko: PhD (Pedagogical), Associate Professor; Kharkiv State Academy of Physical Culture: Klochkivska str. 99, Kharkiv, 61058, Ukraine.

ORCID.ORG/0000-0003-0168-0880

E-mail: pavlo48@mail.ru

Бібліографічний опис статті:

Єфіменко П. Б. Домінуючі мотиви майбутніх реабілітологів при вивченні дисципліни «лікувальний масаж» / П. Б. Єфіменко // Слобожанський науково-спортивний вісник. – Харків : ХДАФК, 2015. – № 2(46). – С. 81–84. – dx.doi.org/10.15391/snsv.2015-2.016

